

הקוד האתי של המהנדסים והאדריכלים

בענף התכנון והבנייה

ייעוד המקצוע

ייעודם של מקצועות ההנדסה והאדריכלות במדינת ישראל הוא ליצור סביבה איכותית, בטוחה ואסתטית לרווחת הציבור בישראל. חתירה למימוש של ייעוד זה כוללת פיתוח פתרונות אסתטיים ארוכי-טווח ויישום, הבטחת בטיחותו של הציבור וצמצום הפגיעה באיכות הסביבה. לשם כך פועלים המהנדסים והאדריכלים במקצועיות ומתוך שמירת ערכי המקצוע בשילוב עם צורכי המזמין.

חזון

עולם מקצועי של בהירות מחשבה ופעולה, ניקיון כפיים וכבוד הדדי.

מטרה

לאור ייעודו של המקצוע בחרו המהנדסים והאדריכלים להשית על עצמם קוד אתי, הכולל מערכת של עקרונות מנחים בדבר ההתנהגות הראויה לאיש המקצוע. כללים אלה באים נוסף על כללי התנהגות שנקבעו בחוק. קוד זה, מטרתו לכוון את ההתנהגות המקצועית של מהנדסים ואדריכלים ולהגן על כבוד המקצוע. התנהגות בהתאם לכללי הקוד תאפשר את מימוש הייעוד של שמירה על בטיחות הציבור, בריאותו ורווחתו, ואת יצירתה של סביבה מרחיבת דעת ובת-קיימא, למען איכות חיים טובה. מעמדם של מקצועות ההנדסה והאדריכלות מושתת על הכרתם של העמיתים – מהנדסים ואדריכלים בענף התכנון והבנייה – בערכם ובחשיבותם של המקצועות הללו למען כלל הציבור ולמען הסביבה הטבעית והבנויה. כל מהנדס או אדריכל בענף התכנון והבנייה, בין שהוא שכיר בגוף ציבורי או פרטי ובין שהוא עצמאי, יראה לנגד עיניו את עקרונות הקוד האתי, יהיה נאמן לערכי המקצוע ושואף לעמוד בסטנדרטים האתיים הגבוהים ביותר.

יעדים

הקוד האתי של המהנדסים והאדריכלים בענף התכנון והבנייה נועד להשיג מטרות אחדות:

- לשמש מודל להתנהגות המקצועית של המהנדסים והאדריכלים.
- לשמש גורם מאחד, מוסכם ומסודר של הכללים והנהגים שבעלי המקצוע משיתים על עצמם בעבודתם.
- להסדיר את מערכות היחסים בין מהנדסים ואדריכלים לבין עצמם – כגון בין עמית מזמין לעמית מתכנן, מבצע או מפקח; או בין מהנדסים ואדריכלים הפועלים באותו פרויקט או באותו משרד – וכן בינם לבין בעלי מקצוע אחרים, כמו קבלנים מבצעים.
- לגרום לכך שמערכת יחסי העבודה בענף התכנון והבנייה תהא מושתתת על אמון, כבוד ושקיפות בסביבת עבודה נעימה ומיטבית, וליעל את השימוש במשאבים.
- לשמור על כבוד המקצוע של מהנדסים ואדריכלים.
- לחתור לשמירה על כללי האתיקה וטוהר המידות בענף התכנון והבנייה במדינת ישראל.

ערכי יסוד

- **כבוד** – העמיתים מחויבים לנהוג בכבוד עם כל אדם או גורם הנמצא אתם בקשר מקצועי, ליצור שיח הוגן ומכבד ולפעול בכנות להסדרת חילוקי דעות.
- **יושרה** – העמיתים מחויבים לנהוג ביושרה, אישית ומקצועית, כבסיס ליצירת אמון ואמינות עם כל בעלי העניין.
- **הוגנות** – העמיתים מחויבים לפעול בניקיון כפיים ובאופן הוגן, שקוף וענייני ביחסיהם המקצועיים והאישיים.
- **מקצועיות** – העמיתים מחויבים לפעול במקצועיות ובאחריות המושתתות על הכשרה מתמשכת, על למידה מהניסיון המצטבר ועל התפתחות תמידית והתעדכנות שוטפת, תוך חתירה לפתרון פונקציונלי, כלכלי, איכותי ובטוח, ולשילוב של חדשנות עם מסורת מקצועית.
- **בטיחות ורווחת הציבור** – העמיתים מחויבים לבריאותו, לבטיחותו ולרווחתו של הציבור, המשתמש – בכל דרך שהיא – במבנים ובמתקנים שהיה לעמיתים חלק בתכנונם ובביצועם.
- **איכות הסביבה וקיימות** – העמיתים מחויבים לקידום איכות הסביבה וליצירת פתרונות בני-קיימא, למזער השפעות שליליות של הפיתוח על הסביבה ולהעצים את השפעותיו החיוביות.

כללים להתנהגות אתית-מקצועית

1. מחויבות העמית כלפי הכלל

- א. טובת הציבור** – העמית יציע ויישם פתרונות המבטיחים את בטיחות הציבור, בריאותו ורווחתו.
- ב. מרחב וסביבה** – העמית יציע ויישם פתרונות מתוך אחריות והתחשבות בשיקולים הנוגעים למרחב הציבורי, לפונקציונליות ולאסתטיקה, לאיכות הסביבה, לתכנון בר-קיימא, לחיסכון במים ובאנרגיה ולשימוש ראוי בכספי הציבור.
- ג. ניקיון כפיים והימנעות ממתן טובת הנאה או מקבלתה** – העמית יכבד את החוק ויפעל ברוחו. העמית יימנע ממתן טובת הנאה או מקבלתה, לבד ממתנה סמלית פעוטת ערך. בכלל זה, העמית לא יקבל טובת הנאה כלשהי, במישרין או בעקיפין, מקבלן שעליו הוא מפקח, ולא מספק או נותן שירותים בקשר לשירותים המקצועיים שהוא נותן ללקוח.
- ד. ניגוד עניינים** – העמית יימנע מניגוד עניינים, או מכל דבר שיש בו חשש של ניגוד עניינים, ויידע את הנוגעים בדבר, לרבות מעסיקו, מזמיני העבודה ולקוחותיו, על כל נושא העלול להתפתח לניגוד עניינים בעת קבלת העבודה ובמהלכה.
אם נוצר ניגוד עניינים בין השיקולים המקצועיים או הבטיחותיים, העומדים בפני העמית, לבין נאמנותו ללקוח; או אם יש לעמית ניגוד עניינים שאינו ניתן להסדרה, בשל עניין אישי או התחייבות או חובת נאמנות שיש לו כלפי אחר, או מסיבה אחרת – יימנע העמית מלתת את שירותיו המקצועיים ויוותר על הזמנת העבודה.
- ה. פרטיות מידע** – העמית יימנע משימוש במידע פנימי, או מפרסום מידע העלול לגרום נזק לנוגעים בדבר.
- ו. מילוי תפקיד באופן ראוי** – העמית ישתמש באופן הוגן בסמכויות ובאחריות שניתנו לו במסגרת תפקידו, ויימנע מניצול לרעה של מעמדו כדי לקדם את ענייניו האישיים.

2. מחויבות העמית כמזמין שירות או כמציע שירות

- א. הזמנת שירות והצעת שירות** – העמית יזמין, או יציע, שירות לאחר בדיקה קפדנית של פרטים רלוונטיים, תוך הצגת מלוא המידע הנחוץ לצד השני, ויוודא כי מתקיימים כל התנאים המקצועיים והעסקיים

הדרושים למתן השירות ברמה הנאותה, לרבות קיומם של הכשרה וניסיון נאותים, והקצאת שכר ולוח-זמנים ההולמים את טיב הפרויקט.

ב. אי-ניצול מעמד – עמית המכהן בתפקיד ציבורי לא ינצל את מעמדו או את תפקידו הציבורי לשם רכישת לקוחות לשירותיו המקצועיים הפרטיים.

ג. משא ומתן – העמית ינהל משא ומתן הוגן, תוך הקפדה על שקיפות, כבוד ושמירת סודיות הנתונים.

ד. הסכם – העמיתים יפעלו לעריכת הסכם בכתב, שבו יפורטו כל ההסדרים הנחוצים, לרבות הגדרת סוג מטלות התכנון או השירות והיקפן, תנאי השכר ושאר התנאים שנועדו לאפשר לצדדים את קיום ההסכם.

3. מחויבות העמית כמקבל שירות

הוגנות – העמית יכבד את נותן השירות, ינהג כלפיו באופן הוגן, יפעל בהתחשבות בענייניו המקצועיים והעסקיים, וישמור על זכויות היוצרים שלו ועל זכויות השימוש בתוצרי עבודתו.

4. מחויבות העמית כנותן שירות

א. נאמנות – העמית יכבד את מזמין העבודה, ינהג כלפיו בנאמנות ויסייע לקידום הפרויקט שבאחריותו.

ב. פתרון מיטבי – העמית יפעל בנאמנות לאפיון צורכי המזמין ומשתמשים אחרים בפרויקט, יפתח פתרונות ויספק תוצרים בעלי מענה מיטבי, מאוזן, בר-הנמקה ומתועד, הנשען על שיקולי איכות, עלויות ולוח-זמנים, בגישה עדכנית וחדשנית, ועומד בדרישות החוק, התקנות והתקנים הרלוונטיים, ובהתאמה לפרקטיקה המקצועית הטובה בתחום.

ג. שירות איכותי – העמית יפעל לתת שירות איכותי למזמין העבודה בהתאם לצורכי המזמין ובהתאם למה שהוסכם ביניהם וישמור על סודיות ענייניו של המזמין.

ד. גילוי נאות – העמית יקפיד על מתן גילוי נאות ללקוחותיו בנוגע לכל עיסוק או עבודה שבהם הוא עוסק ושיש להם נגיעה לשירותים המקצועיים שהוא נותן ללקוח. העמית יספק ללקוח מידע על כל פעילות הנעשית בענייניו המערבת אדם ממקורביו של העמית.

5. מחויבות העמית כמומחה, כבורר או כמגשר

א. עריכת חוות דעת, ניהול בוררות או גישור – העמית המשמש מומחה, בורר או מגשר ימסור עמדה או חוות דעת מקצועית, באמינות ותוך התבססות על שיקולים מקצועיים, יחתור לפתרון הולם – לכל הצדדים המעורבים – של הסוגיה שבדיון, וימליץ על דרכים לצמצום הישנות מקרים דומים בעתיד או למניעתם.

ב. התייחסות לנוגעים בדבר – העמית יודיע לנוגעים בדבר כי קיבל על עצמו לחוות דעה ביחס לעבודתם, יקבל מהם כל מידע רלוונטי, יאפשר להם להעלות את טיעוניהם באופן מלא ויימנע מלקבל על עצמו את התכנון או השירות נשוא חוות-הדעת.

ג. הימנעות מניגוד עניינים – בהיותו מומחה, בורר או מגשר, יקפיד העמית על גילוי נאות אם יש לו היכרות מוקדמת עם אחד הצדדים, הן לצדדים והן למי שמינה אותו.

6. מחויבות העמית כחבר בקהילה המקצועית

א. תחרות הוגנת – העמית יתמודד עם חבריו על קבלת הזמנות עבודה בהגינות, יימנע ממסירת מידע העלול לפגוע בהם ויתייחס אליהם – בפניהם ושלא בפניהם – באופן מכבד.

ב. זכויות יוצרים – העמית ישמור על זכויות היוצרים של חברי הקהילה.

ג. שיתוף ידע – העמית יעודד הפצת ידע וניסיון מקצועיים ויעמיד אותם לרשות הקהילה המקצועית.

ד. פרסום – עמית המפרסם את משרדו ועבודתו יגביל את תוכן הפרסום לעובדות בלבד ויימנע מפגיעה בחבריו.

7. מחויבות העמית כחבר בצוות הפרויקט

שיתוף פעולה מקצועי – העמית ישתף פעולה באופן מלא עם חבריו לצוות, ימסור להם במועד כל מידע או מסמך הנחוץ לשם מילוי תפקידיהם, ויעדכן אותם על כל התפתחות שיכולה להיות לה השלכה על הפרויקט או על ענייניהם של המעורבים.

8. מחויבות העמית בפעולתו מול קבלנים מבצעים

שיתוף פעולה מקצועי – העמית, בעבודתו מול קבלנים, ינהג בהם בהגינות, בכבוד, בהתחשבות בצורכיהם ובשקיפות, כולל מתן כל המידע הדרוש להם לביצוע העבודה, והכול על-פי אמות מידה מקצועיות ומתוך שיקולים ענייניים.

9. מחויבות העמית בעת החלפת נותן שירות

9א. עמית נכנס – עמית המקבל הזמנת עבודה שהייתה בתחומו של אחר, יידע על כך את המזמין ואת העמית שקדם לו, יסייע להסדרת סיום היחסים המקצועיים של חברו מול המזמין, יקבל על עצמו את האחריות לעבודה בשלמותה, ויפעל להסדרת זכויות היוצרים וזכויות השימוש בתוצרי עבודתו.

9ב. עמית יוצא – עמית, שעבודה שהייתה בתחומו הועברה לאחר, בכפוף להסדרת סיום היחסים המקצועיים שלו עם המזמין, ימסור לחברו כל חומר ומידע הנדרשים להמשך העבודה, כך שהפרויקט לא ייפגע מהחלפת נותן השירות.

10. מחויבות העמית כמעסיק

התפתחות מקצועית – העמית יכבד את עובדיו, יפעל כלפיהם באופן הוגן ובהתחשבות בצורכיהם, יאפשר להם, ובמידת האפשר יסייע להם, לקבל ידע משלים ועדכון מקצועי בהשתלמויות לסוגיהן.

11. מחויבות העמית כעובד

נאמנות – העמית יכבד את מעסיקו, ינהג כלפיו בנאמנות, יסייע לקידום הפרויקטים שהוטלו עליו, ישמור על זכויות היוצרים שלו וימנע מתחרות בו בתקופת ההעסקה וזמן סביר לאחריה.

12. מחויבות העמית כשותף

נאמנות – העמית יכבד את שותפיו לעסק או לפרויקט, ינהג כלפיהם בנאמנות, יפעל בהתחשבות בענייניהם המקצועיים והעסקיים, ישמור על זכויות היוצרים שלהם, והכול מתוך שיקולים ענייניים וללא פניות.

אנו מאמינים ביכולתו של העולם המקצועי להיות עולם של ערכים, של מקצועיות ושל כבוד. אנו מתחייבים לפעול למימושו של עולם זה.

הטמעת הקוד האתי

הטמעת כללי ההתנהגות וערכי היסוד שבקוד זה תיושם באמצעות חינוך לערכים, לימוד הכללים ופרסום מקרים מתחומי המקצוע שעולות בהם סוגיות של אתיקה.

כל ארגון יפעל לפומביות הקוד ולפרסומו בציבור הרחב ובקרב מחזיקי העניין, יפרסם מקרים של התנהגות לא-אתית ומסקנות לגבי ההתנהגות האתית הראויה במקרים אלה, ויארגן הכשרות בתחום האתיקה. האיגודים המקצועיים של המהנדסים והאדריכלים יעשו מאמץ להכניס את הנושא לתוכניות הלימודים במוסדות הכשרה אקדמיים וחוץ-אקדמיים בתחומי ההנדסה והאדריכלות השונים.

כמו כן, מהנדס או אדריכל המעסיקים עמית, הן בסקטור הפרטי והן בסקטור הממשלתי והציבורי, יוודאו כי איש המקצוע המועסק מכיר את כללי הקוד האתי על בוריים, פועל על פיהם ועומד בכללים אלה במלואם. בכל מקרה שבו, לדעת המהנדס או האדריכל, מתעוררת שאלה לגבי ההתנהגות הראויה, או שהתנהגות העמית למקצוע נוגדת את עקרונות הקוד האתי, או שנטען כלפיו להתנהגות זו, יפעלו המהנדס או האדריכל לברר את הסוגיה עם אותו עמית, ובהעדר הסכמה ישתפו פעולה בבירור הסוגיה האתית בדרכים שהארגון, או ועדת האתיקה שליד מועצת ההנדסה והאדריכלות, יקבעו. מהנדס או אדריכל, המעסיקים אנשי מקצוע עמיתים מחויבים לאפשר להם לפנות להתייעצות עם הוועדה.

הערה: כללי הקוד האתי מתייחסים לנשים ולגברים כאחד. השימוש בלשון זכר נעשה מטעמי נוחות הניסוח בלבד.